

Citation style

Hlaváček, Ivan: Rezension über: Michael Borgolte (ed.),
Migrationen im Mittelalter. Ein Handbuch, Berlin: De Gruyter,
2014, in: Český časopis historický, 2015, 1, S. 220-221, DOI:
10.15463/rec.1189733376

český časopis historický

copyright

This article may be downloaded and/or used within the private copying exemption. Any further use without permission of the rights owner shall be subject to legal licences (§§ 44a-63a UrhG / German Copyright Act).

mnohem bližší; pro starší žáky pak různé popularizační knihy nebo dětské encyklopedie. Při použití izolované kapitoly navíc kniha ztrácí svou přitažlivost – čtenář přichází o velkorysý náčrt světového dění od doby kamenné do 20. století a o řadu souvislostí, které pozná právě při četbě celé knihy. Tento náčrt je přínosný až pro středoškolské studenty, kteří již mají znalostní základ a při četbě jej mohou využít. V hodinách dějepisu na střední škole (resp. na gymnáziu, kde vyučující není tlačen malou hodinovou dotací jako na odborných středních školách) je pro studenty mnohem přínosnější práce s memoáry, očitými svědectvími a historickou publicistikou, protože se naučí ověřovat si z více zdrojů předkládaná tvrzení pamětníků a hypotézy novinářů. Proto nám pro využití Gombrichovy knihy zůstává seminář pro zájemce o historii či maturanty.

Pokud bychom měli odpovědět na otázku, zda je možné atraktivně zapojit Gombrichovy „Stručné dějiny světa pro mladé čtenáře“ do výuky dějepisu dnes, pak se domnívám, že je to možné velmi problematiicky. A tak mi nezbyvá než uzavřít úvahu konstatováním, že Gombrichovy dějiny pro mladé čtenáře ocení spíš dospělý.

Magdaléna Šustová

Středověk

Michael BORGOLTE (Hrsg.)

– Joseph LEMBERG (red.)

Migrationen im Mittelalter.

Ein Handbuch (= De Gruyter Reference)

Berlin, De Gruyter 2014, 353 s.,

ISBN 978-3-05-006474-1.

Pokud není čtenář informován, bude překvapen, vydává-li se v Německu „Hand-

buch“ o pouhých 350 stránkách. Ale věc se vysvětlí snadno, neboť jde o texty, které byly publikovány v rámci americké *The Encyclopedia of Global Human Migration*. Ta vyšla o rok dříve a čítá v pěti svazcích přesně 3274 stran! Michael Borgolte, který byl v americkém velkopodniku (účastnilo se více než 500 autorů!) zodpovědný za středověkou problematiku, návazně promptně zorganizoval vydání překladu medievistických rozprav či spíše slovníkových hesel, místy drobně upravených, v jejich původní německé verzi, nebo do němčiny přeložených. Každé heslo je na závěr opatřeno na německé poměry až příliš stručnou bibliografií.

Na práci se podílelo celkem dvacet pět vesměs s jazykově německým prostředím spojených badatelů, kteří sledovali tematiku v globálním rámci. Tedy od Japonska přes Čínu, Indii, stepní „národy“, Afriku až k Byzanci a mediteránní oblasti, resp. k muslimskému světu a západním výbojům Turků. Na těchto devět, s přehledem z Borgolteho pera deset spíše rámcových statí navazuje patnáct příspěvků, které sledují evropské poměry v různých regionech a chronologických vrstvách. Tento obecný rámec tak přináší v podstatě dva způsoby prezentací: Mimoevropské procesy jsou nutně zachyceny v globálním nadhledu, zatím co ty evropské, či s Evropou nějakým způsobem souznející, nejsou sice rozsáhlejší (délka příspěvku vesměs kolísá mezi 10–15 stránkami), ale zabývají se omezenějšími tématy. Takže: čím jsou jednotlivá hesla bližší Evropě, či pojednávají o ní přímo, tím sledují menší regiony a nezřídka i časově kratší procesy. Příslušná tematika je v důsledku podána nutně poněkud zevrubněji, i když ani tak nepřerůstá do analytické formy.

Je pochopitelné, že jednotlivým heslům předchází nejen obecná předmluva, ale zejména důležité úvodní slovo redaktorovo (s. 11–33), kterého je třeba si blíže všimnout. Borgolte tu mluví nejdříve o migracích „zapomenutých“ civilizací v Americe, aby pak navázal sledováním masových migrací ve Středomoří jak z křesťanské, tak muslimské strany. Poté autor stručně konfrontoval migrační mytologii s konkrétními „migračními dějinami“ a upozornil na některé své k tomu se vztahující práce. V dalších statích pojednal Matthias Hardt obecně o Slovanech, zatím co Christian Lübke zpracoval „východní Evropu“ resp. kolonizační úsilí v tomto regionu. Literatura je tu držena na uzdě. To je patrné i z toho, že Lübke v závěrečném seznamu literatury kupodivu neuvádí právě v tomto kontextu důležitou vlastní knihu *Fremde im Osteuropa*. Dostalo se však na statě Jana Klápštěho a Josefa Žemličky. Značná pozornost byla věnována celému baltickému prostoru (Oliver Auge), Vikingům a Normanům (Benjamin Scheller). Oproti tomu heslo o stěhování národů Waltra Pohla má jen necelých sedm stran!

Po textech o těchto svým způsobem plošných migracích jsou poslední příspěvky věnovány už kompaktním entitám: Židům (Michal Toch), otrokům (Tillmann Lohse), učencům a studentům (Martin Kintzinger), obchodníkům a vyhnancům (Daniela Rando), svatebním migracím u západoevropského křesťanstva (Karl-Heinz Spieß) a posléze migraci z venkova do měst (Regina Schäfer). Celkové hodnocení je dáno pohledem hodnotícího. Kniha zaslouží pozornost jako upozornění na významný historický fenomén, který je v posledních desetiletích stále zevrubněji sledován, protože jde o téma opravdu žhavé až ožehavé. Za „Handbuch“

knihu ale nelze považovat, protože nešla resp. ani nemohla v daném rozsahu jít do takové šíře, aby dala konkrétní a důkladnější poučení. Dílo ale může motivovat či by dokonce mohlo být východiskem pro další bádání.

Ivan Hlaváček

Romedio SCHMITZ-ESSER

Der Leichman im Mittelalter.

Einbalsamierung, Verbrennung und die kulturelle Konstruktion des toten Körpers
(= *Mittelalter-Forschungen* 48)

Ostfildern, Jan Thorbecke Verlag 2014,
XV + 763 s., ISBN 978-3-3995-4367-5.

Mohlo by se zdát, že v případě zájmu o mrtvé těla a pohřbívání jde o konjunkturální téma, leč není tomu tak. Už na první pohled tomu protiřečí dvě okolnosti, totiž prestižní řada, v níž představovaný spis vychází a pak jeho rozsah, více než bohatý poznámkový aparát a sedmdesátistránková bibliografie. Tu je ale třeba si povzdechnout, protože kniha je vysázena jak v textu, tak v poznámkách (zřejmě z úsporných důvodů) menšími typy, než je v uvedené řadě běžné.

Autor (*1978), který je pracovníkem mnichovské univerzity v oblasti středověkých dějin a pomocných věd historických, právem konstatuje, že „mrtvé tělo je víc než fyzický objekt“ a že jeho existence a funkce ve společnosti si zaslouží jak teoretickou, tak praktickou pozornost. Tomu pak odpovídá struktura práce, která v deseti rozsáhlých oddílech sleduje různé aspekty, zejména také makabrální makabrizm této problematiky.

Přestože tu nemůže jít o rozsáhlejší recenzi, je třeba představit, co kniha přináší, aby si